

VINTILĂ HORIA ÎN DOSARELE SECURITĂȚII

Corneliu CIUCANU¹

Cuvinte cheie: *anticomunism, exil, emigrație, democrație populară, Securitate, compromitere*

Keywords: *anti-communism, exile, emigration, popular democracy, Security, compromise*

Scriitor, eseist și jurnalist înzestrat cu deosebit talent, Vintilă Horia s-a situat, încă din tinerețe, în tabăra intelectualilor de dreapta, care au încercat – potrivit atmosferei cultural-politice interbelice și a ethosului național-creștin asumat de „noua generație” –, să se opună comunismului dizolvant, antinațional și ateu². Aflat în exil, după consumarea „scandalul Goncourt” și în contextul campaniei anti-Mircea Eliade, nominalizat la Premiul Nobel, Vintilă Horia mărturisea că:

„... toți, fără excepție, cei din generația mea și a lui Mircea Eliade, am fost obligați de împrejurări să luăm poziție și nu puteam să luăm decât una singură: anticomunismul ca atitudine critică și românismul de cea mai bună calitate, clădit pe cea mai stictă poziție tradițională, care nu se putea să nu treacă prin învățătura holistică a lui Eminescu... Am stat, deci, toți la dreapta României și nu la stânga ei, cum stăteau cei greșiți cu duhul. N-am avut nimic de schimbat în credințele noastre, ba dimpotrivă, aș putea spune că evoluția istorică de după 1944, ne-a confirmat în temerile noastre”³.

---

¹ Academia Română, Filiala Iași – Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, IAȘI.

² Corneliu Ciucanu, *Dreapta românească interbelică, Politică și ideologie*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2009, p. 136; Idem, *Nicolae Titulescu și Mișcarea Legionară în decembrie 1937. De la adversitate la reconciliere tactică*, în *Permanențele istoriei: Profesorul Corneliu Mihail Lungu la 70 de ani*, coord: Sorin Liviu Damean, Marusia Cîrstea, Mihaela Damean, Lucian Dindirică, ed. Sorin Liviu Damean, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013, p. 484-512; Idem, *De la Externe... în vâltoarea vieții politice interne. Relațiile dintre Nicolae Titulescu și Dreapta românească interbelică*, în *CI, XXXVII*, 2018, p. 289-322.

³ Mona Maria Vâlceanu, *Eliade după Eliade: România în eternitate*, în „Biblioteca Bucureștilor”, anul XV, nr. 3, martie 2012, p. 20.

În cele ce urmează se va relata o operațiune a Securității care a urmărit compromiterea și izolarea unei personalități a exilului românesc anticomunist, deși, inițial, serviciile speciale din timpul regimului Antonescu au declanșat campania împotriva scriitorului Vintilă Horia. Astfel, încă din anii '40, scriitorul Vintilă Horia (Gheorghe V. Caftangioğlu) a fost victima unor denunțuri nedrepte și a unor evaluări hazardate din partea agenților Seviiciului Special de Informații. Din 1943 i s-a întocmit un dosar de urmărire pe țară pentru activitate legionară de către Direcțiunea Generală a Poliției, iar la 20 ianuarie 1972, în baza dosarului conceput de Siguranță și a informărilor ulterioare referitoare la „fugarul” Vintilă Horia, Securitatea deschide Dosarul de Urmărire Informativă, nr. 4538 pe numele conspirativ de „Costel Vintilă”.

*

Agresiunea comunismului în România după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial a declanșat expatrierea mai multor români și constituirea exilului românesc anticomunist. După abdicarera forțată a regelui Mihai și lichidarea monarhiei, anul 1948 reprezintă momentul instaurării brutale a stalinismului în România, cu întreg cortegiul de abuzuri, epurări, arestări și crime, menite să frângă orice rezistență a societății față de sovietizarea forțată. Prin decretul nr. 221 din 30 august 1948 a fost înființată Direcția Generală a Securității Poporului, principalul instrument de represiune al regimului, care i-a fixat și misiunea expresă de apărarea a „cuceririlor democratice și asigurarea securității Republicii Populare Române contra dușmanilor din interior și exterior” și de lichidare a „dușmanului de clasă” în numele „consolidării democrației populare”⁴. Conform prevederilor Decretului, românii pribegiți din cauza comunismului erau asimilați „dușmanilor din exterior”, iar combaterea acestora a devenit o preocupare constantă pentru serviciile secrete ale noii puteri de la București⁵. Supravegherea emigrației române din țările occidentale nu era nicidecum o practică inventată de Securitatea comunistă, atâta timp cât și Siguranța regimului democrației parlamentare a urmărit atent activitatea conaționalilor și a inițiat „sub-plantarea” comunităților românești din străinătate cu agenți de influență sau chiar schimbul de informații cu serviciile speciale din țările care adăposteau cetățeni români. În perioada interbelică, Siguranța culegea date despre personalul diplomatic, despre contactele unor oameni politici aflați în vizită la Paris, sau despre studenții români. Spre exemplu,

⁴ Decretul a fost publicat în „Monitorul Oficial”, nr. 200 din 30 august 1948.

⁵ Mihai Pelin, *Opisul emigrației române. Destine în 1222 de fișe alcătuite pe baza dosarelor din arhivele Securității*, București, Editura Compania, 2002, *passim*; Nicolae Florescu, *Întoarcerea proscrișilor. Reevaluări critice ale literaturii exilului*, București, Editura „Jurnalul Național”, 1998, p. 42-46, 49-53, 76-88, 106 și urm.; Fănuș Băileșteanu, *Personalități culturale românești din străinătate*, București, România Press, 1999, *passim*; Ion Calafeteanu, *Politică și exil. Din istoria exilului românesc, 1946-1950*, București, Editura Enciclopedică, 2000, p. 23 și urm.; Dinu Zamfirescu, *Cărțile Securității. Agenți de influență din exilul românesc*, Iași, Editura Polirom, 2013, p. 8.

oficialii Direcției Generale a Siguranței Naționale (Direction Générale de la Sûreté Nationale) au efectuat schimb de informații privind pe cetățenii români de diverse „culori” politice cu omonimii lor de la București⁶. În fapt, astfel de măsuri fac parte din recuzita specifică oricărui serviciu secret și era normal ca Securitatea, instrument al noului regim comunist, să-și creeze propriile rețele în vederea supravegherii informative a românilor plecați în străinătate din cauza convingerilor anticomuniste. Deși forța exilului a fost supradimensionată, acesta reprezenta, totuși, un model pentru românii din țară prin critica vehementă a ocupației sovietice și a totalitarismului promovat de regimul „democrației populare”⁷. Totodată, prin relațiile întreținute cu politicienii occidentali și cancelariile vestice, dar și prin menținerea unui spirit combativ, exilul alimenta atmosfera anti-sistem și putea influența rezistența armată anticomunistă în țară⁸. Din această perspectivă, erau considerați ostili noii ordini sociale din România foștii diplomați români care refuzaseră să revină la București în momentul destituirii sau rechemării, oamenii politici refugiați în Occident și, mai cu seamă, emigrația legionară. În contextul luptei de rezistență armată anticomunistă, datorită sistemului conspirativ și ermetic adoptat în activitatea de recrutare și organizare, a experienței de luptă în clandestinitate, legionarii dispuneau de elemente încă ne-desconspirate și hotărâte să participe la acțiuni contra regimului pro-sovietic. Prin urmare, legionarii din emigrație și cei rămași în țară erau considerați extrem de periculoși și urmăriți cu precădere de structurile informative ale Securității. În opinia noastră, în acest fel trebuie interpretată convenția semnată între Ministerele de Interne francez și român pentru supravegherea și expulzarea legionarilor de pe teritoriul Franței, în urma căreia mulți dintre ei au trebuit să se refugieze – pentru a doua oară – în America de Nord sau America Latină⁹. Această convenție dezvăluie interesul părții române în a neutraliza emigrația legionară prin îndepărtarea acestora dintr-o țară europeană și, deci, a limita eventualul sprijin legionar acordat rezistenței anticomuniste din România.

Pentru contracararea activităților „dușmănoase” ale exilului anticomunist la adresa Republicii Populare Române, Securitatea – „brațul înarmat al Partidului” –, a instrumentat așa-numitele „măsuri active” în cadrul emigrației române. Și într-adevăr,

---

⁶ Interesul Siguranței de la București față de românii din Franța și schimbul de informații cu omologii francezi reflectă o situație constatată de istoricul Gh. Buzatu, care a descoperit și cercetat fondurile secrete ale Direction Générale de la Sûreté Nationale din Paris. Capturate inițial de armata germană în momentul intrării în Paris, arhivele franceze au fost preluate de sovietici și depozitate la Moscova, după înfrângerea Germaniei naziste și sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996, p. 168 și urm.; Idem, *Faust Brădescu. Viața și opera*, Bibliografia donației dr. Faust Brădescu întocmită de Sorin Damean, Silviu B. Moldovan și Cristian Sandache, prefață de prof. univ. dr. Ioan Scurtu, ediție îngrijită de Radu Dan Vlad, București, Editura Majadahonda, 1999, p. 69.

⁷ Dinu Zamfirescu, *op. cit.*, p. 8.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Vezi Gh. Buzatu, *Faust Brădescu. Viața și opera*, p. 16-18.

refugiații români reprezentau un pericol pentru regimul democrației-populare, fiind dinamici și foarte numeroși. Însuși Gh. Gheorghiu-Dej, secretarul general al Partidului Muncitoresc Român (în continuare, PMR), recunoștea acest „pericol” în ședința Biroului Politic al Comitetului Central al PMR, din 23 martie 1955¹⁰. În acel context, s-a discutat despre atacul executat de pictorul Oliviu Beldeanu și un grup de exilați români asupra Legației de la Berna, atac soldat cu moartea șoferului Legației, sechestrarea temporară a personalului diplomatic și sustragerea unor documente secrete pe care insurgenții le-au predat poliției elvețiene. Incidentul a declanșat la București o isterie generală¹¹, întrucât releva anumite vulnerabilități ale reprezentanțelor noastre diplomatice din Vest. Pe fondul manifestărilor anticomuniste ale exilului, conducerea de partid a impulsionat măsurile active inițiate de Securitate împotriva emigrației românești, pentru a fi pedepsită exemplar „îndrăzneala bandiților”. De altfel, în urma unei operațiuni organizate de Direcția de Informații Externe (în continuare, DIE), Oliviu Beldeanu a fost răpit de agenții Securității, dus în Berlinul de Est și apoi transportat la București, unde a fost anchetat, condamnat și executat¹². Consultarea dosarelor din arhiva fostei Securități dezvăluie motivațiile, metodologia, mijloacele și strategiile operative adoptate de DIE în contextul „infiltrării principalelor organizații și organisme conducătoare ale emigrației reacționare românești, cu scopul destrămării acestora”¹³. Pentru îndeplinirea obiectivelor, DIE organiza racolări printre refugiații politici, pe care-i „sensibilizau” amintindu-le de soarta rudelor și prietenilor din țară¹⁴. O altă metodă era infiltrarea grupurilor din emigrație, prin trimiterea (marșrutizarea) unor agenți din țară, sau prin intermediul unor cetățeni din țările vestice dispuși să lucreze pentru serviciile speciale românești¹⁵. Totodată, Securitatea organiza operațiuni de compromitere și izolare a unor personalități din exil care erau considerate deosebit de periculoase pe tărâmul activităților anticomuniste, aducând deservicii și prejudicii de imagine R. P. R. Astfel de operațiuni erau plănuite în contextul în care respectivii refuzau colaborarea cu Securitatea și se mențineau pe linia „discreditării și a criticilor” la adresa organelor conducătoare de partid și de stat de la București. Din această perspectivă, cazul Vintilă Horia ni se pare semnificativ.

---

¹⁰ Aurel Sergiu Marinescu, *O contribuție la istoria exilului românesc*, vol. I, București, Editura Vremea, 1999, p. 81.

¹¹ Mihai Pelin, *Culisele spionajului românesc D. I. E., 1955-1980*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1997, p. 17; Idem, *Opisul emigrației române*, p. 34.

¹² Idem, *Culisele spionajului românesc*, p. 24

¹³ Zezi Gh. Buzatu, Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, vol. 2, p. 48 (*Raport al generalului maior Vasile Vilcu privind analiza Direcției I din cadrul Ministerului Afacerilor Externe în perioada 1 ianuarie-15 octombrie 1955*).

¹⁴ Paul Nistor, *Propagandă și politică externă românească în secolul XX*, Iași, Editura Institutul European, 2013, p. 78-85.

¹⁵ *Ibidem*, p. 86-91; Dinu Zamfirescu, *op. cit.*, p. 8 și urm.

Din dosarul inițial deschis de Siguranță, aflăm că Vintilă Horia era suspectat și învinuit că asigură „legătura între elementele din compunerea comandamentului legionar de prigoană și Legația germană”¹⁶. O altă notă informativă consemna că „ar fi fost trimis special în țară de către legionarii aflați în Germania pentru a menține o atmosferă favorabilă acestora”¹⁷, sau că, venit clandestin în țară, ar fi afirmat că „orice efortare din partea regimului și în special a Mareșalului este inutilă, deoarece mișcarea legionară tot va veni la conducerea statului, întrucât Germania nu mai poate admite ca în România să persiste o situație echivocă, favorabilă democrațiilor”¹⁸. Dosarul de urmărire întocmit de Siguranță este neconcludent, viciat de note informative inexacte, de confuzii și răstălmăciri ale celor desemnați să se ocupe de caz. De exemplu, Gheorghe V. Caftangioglu (Vintilă Horia) este confundat cu vărul său, avocatul Gheorghe C. Caftangioglu care, într-adevăr, aderase la Legiune și deținuse funcția de comisar de românizare din „oportunism pentru realizarea unor câștiguri materiale”, după cum consemna o notă a Siguranței¹⁹. De asemenea, Vintilă Horia era confundat cu tatăl său inginerul agronom Vintilă C. Caftangioglu care fusese membru în consiliul de administrație al Institutului Cooperației (INCOOP) și despre care agenții Siguranței raportau insidios că ar fi „organizat echipele de masacru” alături de Traian Boeru, directorul Institutului. În realitate, tatăl lui Vintilă Horia fusese înlăturat din consiliul de administrație chiar de Traian Boeru, în momentul numirii sale în funcția de director²⁰. Era perioada când agenții poliției secrete exagerau efectiv implicarea unor tineri intelectuali în Mișcarea Legionară. Era adevărat că Vintilă Horia facea parte din aceea generație interbelică cu totul specială, teribilă sub aspectul retoricii antisistem²¹ și,

¹⁶Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (în continuare ACNSAS), fond Informativ, dosar I 151079/vol I, f. 11.

¹⁷*Ibidem*, f. 62, 65, 66, 68, 70, 84, 90.

¹⁸*Ibidem*, f. 17, 18, 19, 31.

¹⁹*Ibidem*, f. 9-10, f. 43.

²⁰*Ibidem*, f. 40-43. *Declarația* inginerului agronom Vintilă Caftangioglu, tatăl lui Vintilă Horia.

²¹Politicianismul, demagogia, corupția, lipsa de viziune și coeziune a clasei politice, „carențe ale regimului democrației parlamentare” (vezi Ioan Scurtu, *Totalitarismul de dreapta în România. Origini, manifestări, evoluție, 1919-1927*, vol. I, București, Editura INST, 1995, p. 97; Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *op. cit.*, p. 29) au fost combătute cu virulență în presă de către intelectualii noii generații (Mircea Eliade, *Itinerariul spiritual (Linii de orientare)*, în „Cuvântul”, an. III, nr. 857 din 6 septembrie 1927, p. 1-2; Sorin Pavel, Ion Nistor, Petre Marcu-Bals, *Manifestul Crinului Alb*, în „Gândirea”, nr. 8-9, 1928, p. 3-4; Mircea Eliade, *Restaurarea demnității românești*, în „Vreamea”, an VIII, nr. 403, 1 septembrie, 1935, p. 3; Idem, *Între Occidentalism și autohtonism*, în „Da și Nu”, an I, nr. 2 din 5 martie 1936, p. 1; Idem, *Piloții orbi*, în „Vreamea”, anul VIII, nr. 505, 19 septembrie 1937; Vasile Marin, *Generația nouă și statul etnic*, în „Axa”, an II, nr. 9 din 19 martie 1933, p.1; Emil Cioran, *Dictatura și problema tineretului*, în „Vreamea”, an VII, nr. 358 din 7 octombrie 1934, p. 3; Idem, *Conștiința politică a studențimii*, în „Vreamea”, an IX, nr. 463 din 15 noiembrie 1936, p. 9; Radu Dragnea, *Generația neamului și generația statului*, în „Axa”, an I, nr. 2, din 10 noiembrie 1932, p. 1; Vasile Christescu, *Prăpastie între generații*, în „Axa”, an II, nr. 10 din 9 aprilie 1933, p. 1; Mihail Polihroniade, *Generația tânără și*

deopotrivă, extrem de promițătoare ca potențial intelectual, implicare cultural-publicistică și, nu în ultimul rând, ca disponibilitate asociativă în plan politico-spiritual. Însă, Vintilă Horia nu activase în Legiune, nu scrisese în ziare ori reviste legionare, ci la „Gândirea”, „Sfarmă Piatră”, „Porunca Vremii”. Ultimile două publicații au fost întemeiate și îndrumate de Nichifor Crainic – după ce acesta, din punct de vedere politic, se despărțise de Corneliu Codreanu – și conțineau chiar articole antilegionare²². Mai mult, ca atașat cultural al Legația noastre de la Roma, V. Horia fusese demis și rechemat în țară de legionari, în noiembrie 1940²³. După evenimentele din ianuarie 1941, deci după căderea legionarilor de la putere, V. Horia a obținut o bursă de studii „Humboldt”, grație scrisorilor de recomandare de la N. Crainic, Alexandru Marcu, C. C. Giurescu și Victor Papacostea²⁴. Astfel, la 1 iunie 1941, la recomandarea lui N. Crainic, Vintilă Horia este numit corespondent de presă pe lângă Legația României din capitala Reich-ului de către prof. Alexandru Marcu, subsecretar de stat al Ministerului Propagandei, iar la 11 mai 1942 i s-a atribuit funcția de „atașat de presă diurnist” în cadrul Consulatului român din Viena²⁵. În urma unor denunțuri

---

ritmul mondial, în „Azi”, an II, nr. 1, ianuarie 1933, p. 467-483; Pavel Costin Deleanu, *Clipa de față a tineretului românesc*, în „Ideea românească”, an I, nr. 2-4, iunie-august 1935, p. 82-100; Vasile Băncilă, *Noua generație*, în „Gândirea”, an XV, nr. 10, decembrie 1936, p. 501-508; Vintilă Horia, *Revoluția spirituală*, în „Sfarmă Piatră”, II, nr. 42 din 10 septembrie 1936; Idem, *Misiunea tinerei generații*, în „Universul literar” an XLVII, nr. 29 din 3 septembrie 1938, p. 7).

²² Nichifor Crainic, *Zile albe – zile negre. Memorii*, I, București, Casa Editorială „Gândirea”, 1991, p. 292-293, 295, 296-297.

²³ Vintilă Horia fusese numit „atașat de presă diurnist” pe lângă Legația României de la Roma de către prof. C. C. Giurescu, ministrul Propagandei, la intervenția prof. Nicolae (Nastu) Cornățeanu (macedo-român), subsecretar de stat la Agricultură și Domenii, coleg și prieten cu inginerul agronom Vintilă Caftangioglu, tatăl lui Vintilă Horia, dar și la rugămintea lui Nichifor Crainic (ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079/1, f. 49). După instaurarea statului național legionar la 14 septembrie 1940 și formarea guvernului, noul ministru de Externe, Mihail R. Sturza l-a numit pe Ion Victor Vojen reprezentantul nostru la Roma. În urma unor altercații cu V. Horia, Vojen obține rechemarea acestuia la București și înlocuirea sa cu George Uscătescu și apoi cu Nicu Caranica. Trebuie menționat că poetul Nicu Caranica era vărul lui Iancu Caranica unul dintre Nicadori. Demiterea intempestivă și instalarea unui protejat al regimului legionar nu a afectat nicidecum relația de prietenie dintre V. Horia și N. Caranica, regăsindu-se și colaborând, mai târziu, în publicistica exilului. Destituirea lui V. Horia era, practic, ilegală, întrucât postul de atașat de presă depindea de Ministerul Informațiilor și Propagandei și nu era, deci, de resortul Externelor. Aceste detalii mi-au fost relatate în cadrul unei convorbiri private de dl. Mircea Nicolau (fost comandant legionar, fost deținut politic), care îl cunoștea pe Vintilă Horia încă din 1937. M. Nicolau mai știa de la Alexandru Constant (ministrul Propagandei) că erau intervenții pentru repunerea lui V. Horia în funcția de atașat de presă, venite din partea lui Al. Gregorian, N. Crainic și Ernest Bernea. Personal, M. Nicolau i-a rugat pe Al. Constant și Vladimir Dumitrescu (secretar general la Ministerul Educației) să intervină în favoarea lui V. Horia. Parțial, aceste informații sunt confirmate din închisoarea Aiud de către Gh. C. Caftangioglu (vărul lui Vintilă Horia) în declarația dată organelor de anchetă ale Securității (*Ibidem*, f. 81).

²⁴ *Ibidem*, f. 5.

²⁵ Marilena Rotaru, *Întoarcerea lui Vintilă Horia*, București, Editura Ideea, 1992, p. 40.

calomnioase²⁶, a fost rechemat în țară la 9 februarie 1943, însă V. Horia a refuzat să dea curs solicitării Ministerului Propagandei și a răspuns acuzațiilor într-un memoriu adresat prof. Al. Marcu. În acest context, i se întocmește acel dosar de urmărire pe țară, fiind suspectat de activitate legionară²⁷, deși aceasta lipsea cu desăvârșire. În toate notele biografice întocmite de agenții Siguranței se specifica înscrierea lui V. Horia în cuibul „Dorul”, în 1933²⁸, iar acest fapt era exploatat de funcționarii Serviciului de Informații pentru a demonstra „activitatea legionară, subversivă, conspirativă” a scriitorului. În realitate, acest cuib a fost înființat în iunie 1934 – deci nu exista în 1933 –, după procesul Duca, pentru „glorificarea” lui Doru Belimace, unul dintre Nicadori. Era compus exclusiv din legionari macedo-români, iar Vintilă Horia, aromân și el, la o vârstă fragedă (19 ani) a cunoscut din exterior pe câțiva membri ai cuibului care se bucurau de anumită faimă în comunitățile macedo-române, atrase de discursul radical legionar (C. Papanace, Grigore Pihu, Ion Caratănase, Tache Funda²⁹). De altfel, în memoriul trimis de la Viena la 15 februarie 1943, adresat șefului său direct, prof. Alexandru Marcu, ministrul Propagandei Naționale, Vintilă Horia declara „pe cuvânt de onoare că nu a făcut parte din fosta mișcare legionară”. El scrie că în 1934 a fost înscris în organizația de tineret a Ligii cuziste, dar că a încetat orice activitate în momentul fuziunii formațiunilor conduse de A. C. Cuza și Octavian Goga³⁰. Totuși, în baza unor informații

²⁶ *Ibidem*, f. 21.

²⁷ O adresă a SSI către Ministerul de Externe, semnată de locotenent-colonelul Traian Borcescu îl prezintă pe Vintilă Horia drept „cunoscut și fanatic legionar” care asigura legătura între „cercurile germane și cele legionare”. În consecință, se recomandă înlocuirea lui Vintilă Horia din postul de la Viena (ACNSAS, fond Informativ, dosar 151079/1, f. 19).

²⁸ *Ibidem*, f. 4, 13, 16, 23.

²⁹ Prieten cu Vintilă Horia, Tache Funda (1916-1999), care venise la București în toamna anului 1935 pentru a se înscrie la Politehnică, susținea că el l-a convins pe Vintilă Horia să participe la două ședințe de cuib în noiembrie-decembrie 1935 (discuție particulară avută cu Tache Funda, dr. Șerban Milcoveanu și Filon Lauric). În *Declarația* dată din închisoarea Aiud, la 9 ianuarie 1964 de vărul său Gh. C. Caftangioglu (*Ibidem*, f. 80-84.) se menționează că V. Horia nu a fost legionar, dar că a fost înscris în organizația „Zvastica de Foc”, condusă de avocatul Ion V. Emilian și faptul că fuziunea formațiunilor conduse de A. C. Cuza și Octavian Goga din iunie 1935 l-a „deceționat” pe V. Horia. Posibil ca în 1935, și nu în 1933 sau 1934, V. Horia, „dezamăgit” de constituirea Partidului Național Creștin (Goga-Cuza), să fi cunoscut pe unii legionari din cuibul „Dorul”, prin prietenul său Tache Funda.

³⁰ În baza spuselor lui Tache Funda și susținute și de dr. Șerban Milcoveanu, îndrăznim să lansăm o ipoteză privind „deziluzia” și, respectiv, „căutările” tânărului Vintilă Horia. Acesta colabora cu Nichifor Crainic la „Gândirea”, apoi la „Sfarmă Piatră” și „Porunca Vremii” (ziare lansate și direcționate de Crainic) și se revendica drept un discipol al teoreticianului „statului etnocratic”. Se știe că N. Crainic a condus negocierile fuziunii dintre cele două formațiuni politice, dar a fost apoi înlăturat din staful de conducere al P. N. C. din cauza „intrigilor” lui Gh. A. Cuza și ale prof. A. C. Cuza (Nichifor Crainic, *Zile albe – zile negre. Memorii*, I, p. 285-289; Gabriel Asandului, *A. C. Cuza. Politică și cultură*, Iași, Editura Fides, 2007, p. 210; Corneliu Ciucanu, *Dreapta românească interbelică. Politică și ideologie*, p. 294-298). Posibil ca nedreptatea îndurată de Crainic să fi influențat pe tânărul publicist, care s-a despărțit de cuziști, căutând alte experiențe naționaliste la modă în anii '30.

distorsionate și a unor denunțuri calomnioase, Siguranța a declanșat o adevărată „vânătoare”, care s-a dovedit în cele din urmă o mare „cecalma”. Direcțiunea Generală a Poliției a trimis semnamentele lui Vintilă Horia la frontieră și a cerut, odată recunoscut, să fie reținut în caz de încercare de trecere a frontierei³¹. Notele alarmiste nu aveau, însă, nici o legătură cu realitatea, iar după mai multe verificări și declarații luate inginerului Caftangioglu, Serviciul Special de Informații (în continuare SSI) a înlăturat o serie de confuzii și inadvertențe, corectând în rapoarte biografia lui Vintilă Horia³². Într-o fișă de verificare paralelă întocmită de ofițerii de informații, principalele acuzații aduse lui Vintilă Horia erau, în fapt, contrazise și demontate punct cu punct pe o a doua coloană cu precizarea expresă că „cercetarea directă dovedește că s-a făcut o confuzie”³³. În martie 1943, într-o adresă trimisă Ministerului de Externe, Traian Borcescu consemnează faptul că a dispus reexaminarea cazului Vintilă Horia, care poate să rămână în post la Viena. Absolvit de acuzațiile aberante, V. Horia a fost promovată, chiar, în funcția de secretar consular al Legației României de la Viena³⁴.

În ciuda informațiilor inexacte, dovedite drept „delațiuni” și a confuziilor precizate de raportul SSI deja menționat, în august 1944, Vintilă Horia reintră în atenția serviciilor de informații în urma întâlnirii acestuia cu Nichifor Crainic, aflat în misiune de propagandă culturală în Germania³⁵. După 23 august 1944, în mod cu totul eronat, Vintilă Horia era semnalat pe raza județelor Sibiu³⁶ și Timiș-Torontal³⁷. Într-o notă informativă a Agenturii I, Vintilă Horia era prezentat drept „legionar notoriu și unul din propagandiștii cei mai asidui în ceea ce privește activitatea legionară în străinătate și proslăvirea lui Horia Sima”³⁸. Prin urmare, se considera că Vintilă Horia „a fost trimis în țară de către Horia Sima pentru propagandă, întrucât este prea puțin cunoscut de autorități și are șanse de a activa intens pe teritoriul României”³⁹ și pentru „a face legătura între organizațiile studențești și guvernul legionar din Germania”⁴⁰. Timp de

---

„Experiența legionară” – dacă realmente a existat – a durat, însă, foarte puțin, nu s-a concretizat prin aderarea la Mișcare și, prin urmare, Vintilă Horia nu a fost receptat ca atare de colegii de generație. Episodul rechemării din postul de atașat de presă de la Roma petrecut în plină guvernare legionară, dovedește faptul că Vintilă Horia nu se bucura de sprijinul conducerii legionare.

³¹ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079, f. 44. Nota telefonică nr. 12841 din 19 iunie 1943 trimisă punctelor de frontieră Grigore Ghica Vodă, Curtici, Jimbolia, Stamora Moravița.

³² *Ibidem*, f. 54.

³³ *Ibidem*, f. 57-58.

³⁴ *Ibidem*, f. 132.

³⁵ *Ibidem*, f. 60.

³⁶ *Ibidem*, f. 73, 82, 94.

³⁷ *Ibidem*, f. 98, 99, 101, 104, 109.

³⁸ *Ibidem*, f. 61.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ În fapt, nota informativă face referire la Guvernul Național Român de la Viena (*Ibidem*, f. 97, 98, 99, 101, 104 și urm.)

jumătate de an autoritățile române au fost continuu dezinformate cu privire la „misiunile speciale, legionare” pe care le executa Vintilă Horia în țară. Totodată, în documentele Siguranței și mai târziu ale Securității se subliniază refuzul lui Vintilă Horia de a reveni în țară în contextul rechemării personalului diplomatic care servise regimul Antonescu însă, în realitate, V. Horia era arestat de autoritățile Reich-ului și nu putea da curs solicitării noilor autorități de la București. În baza unui referat emis de Siguranță în aprilie 1945⁴¹, Direcțiunea Generală a Poliției a pus capăt acestei situații confuze, consemnând că „suspectul” Vintilă Horia se află arestat într-un lagăr din Germania alături de personalul diplomatic al Legației române de la Viena⁴².

În contextul evoluțiilor politice desfășurate într-o Românie subordonată sovieticilor și controlată din ce în ce mai strict de comuniști, decretul-lege nr. 312, pentru urmărirea și sancționarea celor „vinovați de dezastrul țării sau de crime de război”, din 21 aprilie 1945, s-a înscris între măsurile noi, menite a simplifica și ușura procedura de judecare și îndepărtare a indezirabililor⁴³. În baza acestei legi au fost instrumentate procesele „criminalilor de război” și ale „vinovaților de purtarea războiului și de dezastrul țării”, deci și procesele ziaristilor „colaboraționiști”. Totodată, potrivit articolului 16 din Convenția de Armistițiu a fost emis decretul-lege nr. 364 din 2 mai 1945, pentru retragerea unor „publicații periodice și neperiodice, apărute de la 1 ianuarie 1917 până la 23 august 1944, cuprinzând idei legionare, fasciste, hitleriste, șoviniste, rasiste sau pasagii dăunătoare bunelor relații ale României cu Națiunile Unite”⁴⁴. Urmărind așa-zisa „garantare a unei reale democratizări a presei”⁴⁵, autoritățile comuniste au creat, în fapt, un instrument juridic de limitare a presei și un cadru „legal” procesului de epurare a publicațiilor periodice și a ziaristilor.

Reevaluarea acestui moment este necesară pentru înțelegerea tratamentului intolerant aplicat intelectualității românești de după război, prin mistificarea proceselor și a vinovaților istorice. Atmosfera de teroare a fost amplificată prin extinderea represiunii asupra culturii. Urmărind demascarea și lichidarea oponentilor politici, noul regim instalat la 6 martie 1945 a aplicat aceleași criterii brutale și aberante operelor de cultură. Transferul arbitrar de la un domeniu la altul, confuzia deliberată a politicului cu culturalul opera represiv împotriva identității românești slujind scopurilor politice ale ocupanților sovietici⁴⁶.

---

⁴¹ *Ibidem*, f. 132-133.

⁴² *Ibidem*, f. 132, 134.

⁴³ Decretul-lege nr. 312 privind urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării sau de crime de război, publicat în „Monitorul Oficial”, Partea I, nr. 94, din 24 aprilie 1945, p. 3362-3364.

⁴⁴ Decret-lege nr. 364, publicat în „Monitorul Oficial”, Partea I, nr. 102, din 4 mai 1945, p. 15-16.

⁴⁵ *Ibidem*. Vezi și Paul Caravia (coord.), *Gândirea interzisă. Scrieri cenzurate. România 1945-1989*, București, Editura Enciclopedică, 2000, p. 24-26.

⁴⁶ *Enciclopedia valorilor reprimite. Războiul împotriva culturii române (1944-1989)*, vol. I, coordonatori

Fost ziarist la „Gândirea” și „Sfarmă Piatră” – publicații interzise, considerate „vinovate” pentru că au propăvăduit „fascismul și șovinismul”, dar mai ales că au incitat la războiul împotriva Uniunii Sovietice –, Vintilă Horia avea să fie din nou victima autorităților de curând instalate. În februarie 1946, Tribunalul Poporului (președinte Alexandru Voitinovici), în baza unor extrase din „Sfarmă Piatră” îl condamnă pe Vintilă Horia la „detențiune grea pe viață și degradare civică timp de 10 ani”⁴⁷ prin Hotărârea nr. 11/21 februarie 1946⁴⁸. Acuzarea s-a bazat pe unele pasaje rupte din context, extrase din articolele publicate în ziarul „Sfarmă Piatră”⁴⁹, dar mai trebuia reținut un aspect deosebit de important care a contribuit esențial la condamnarea scriitorului. Rechizitoriul a fost conceput și după consultarea „temeinică” a dosarului de urmărire pe țară întocmit și trimis de DGP la solicitarea Cabinetului 10 din cadrul Tribunalului Poporului: „La adresa Dumneavoastră nr. 454 din 5 iunie a. c., avem onoarea a vă înainta alăturat, dosarul individual 71144, referitor la publicistul Caftangioglu Vintilă Horia, compus din 48/patruzeci și opt/ de file, cu rugămintea de a fi restituit după consultare”⁵⁰. Verdictul Tribunalului Poporului se încadrează spiritului vindicativ al acelor vremi dar, în opinia noastră, a fost categoric influențat de informațiile eronate și confuze cuprinse în notele și rapoartele alarmiste din dosarul lui Vintilă Horia, care „argumentau” apartenența inculpatului la Mișcarea Legionară, deși, după cum am arătat, nu existau dovezi clare privind „activitate legionară a inculpatului”⁵¹. În acele vremuri tulburi, simpla etichetă de „legionar” răscolea patimi adânci, focaliza ura și „mânia proletară” celor care, aduși și promovați de ocupantul sovietic, monopolizaseră presa, cultura, justiția. Totodată, această etichetă, lansată și aplicată fără nici un discernământ, avea rolul „demonizării” complete a oricărui „indezirabil”, declanșând oprobiul „maselor populare” și oferind argumente „solide” oricărui complet de judecată în fixarea sentinței.

Revenind la traseul urmat de Vintilă Horia în străinătate, reamintim că acesta, după cotitura de la 23 august 1944, a suportat rigorile lagărelor germane, fiind asimilat personalului diplomatic al Legației noastre de la Viena. A fost arestat de autoritățile naziste și internat în lagărele de la Brückenberg, Krummhübel (Silezia) și Maria Pffar din Austria și eliberat de trupele britanice în 1945⁵². În același an, V. Horia s-a refugiat în Italia unde,

Ilie Bădescu și Mihai Ungheanu, București, Editura Pro-Humanitate, 2000, p. 350-351.

⁴⁷ ACNSAS, fond Documentar, dosar 7346/1, f. 20-23.

⁴⁸ Idem, fond Documentar, dosar 007346, f. 1.

⁴⁹ Articolele care au constituit „corpul delict” în rechizitoriu au apărut în ziarul „Sfarmă Piatră”: *Cultura democrației noastre* (4 februarie 1937); *Pe rugul unei vieți* (18 martie 1937); *Povestea Duceului* (23 septembrie 1937); *Șeful Ștrul Kuten – Mihail Sadoveanu* (11 noiembrie 1937); *Ecouri despre plebiscit* (13 martie 1941); *Funcția de azi a presei* (19 mai 1941); *Nordul în Mediterană* (9 iunie 1941); *Marele European* (5 iulie 1941).

⁵⁰ Idem, fond Informativ, dosar I151079/1, f. 139.

⁵¹ Idem, fond Documentar, dosar 007346, f. 21.

⁵² Pompiliu Crăciunescu, *Vintilă Horia: transliteratură și realitate*, traducere din limba franceză de

grație relațiilor strânse cu Dumitru Găzdaru, fost director al Academiei Române din Roma din 1940⁵³, a ocupat vremelnic postul de lector de limba română la Universitatea din Roma. Mai târziu, V. Horia a reușit să se angajeze bibliotecar la Vatican și să relanseze în exil revista „Meșterul Manole” (serie nouă), fondată în țară, în 1939⁵⁴. Referitor la perioada în care V. Horia s-a aflat în Italia, Securitatea aprecia că „a făcut parte din grupul rezistenților, care duceau o intensă propagandă împotriva regimului din țara noastră”⁵⁵. În ianuarie 1947, la Florența, Vintilă Horia îl vizita des pe Giovanni Papini. Prietenia cu autorul „Vieții lui Iisus” – roman cu un puternic impact asupra generației tinere din perioada interbelică – dar și insistențele prof. Găzdaru și a diplomatului N. Petrescu-Comnen (cetățean de onoare al Florenței)⁵⁶, l-au determinat pe Giovanni Papini să-l recomande pe V. Horia unor colegi universitari argentinieni. Prin urmare, ajutat de Octavian Roșu, în februarie 1948, V. Horia a emigrat în Argentina⁵⁷. Sub numele de Vincențiu Horia, a predat literatura română la Universitatea din Buenos Aires, dar s-a implicat și în activitățile cultural-politice ale emigrației române din Argentina. A încercat reeditarea colecției „Meșterul Manole”, reușind să publice „Antologia poezilor români din exil” (1950). Totodată, a fost redactor șef al revistei literare „România” și a colaborat la revista „Însemnări”, care – aflăm dintr-o informare a Securității – „se află sub direcția lui Radu Ghenea”⁵⁸, cunoscut ca fruntaș legionar, fost reprezentant diplomatic al Guvernului de la Viena la Madrid⁵⁹. Cele două publicații erau considerate „legionare” de către Securitate, întrucât Radu Ghenea, Teodor Scorțescu, Dumitru Găzdaru, N. Arnăutu, Virgil Ionescu, Radu Budișteanu, Ovidiu Găină ș. a. făcuseră parte din Legiune⁶⁰, dar

---

Olimpia Coroamă, Prefață la ediția în limba română de Basarab Niculescu, București, Editura Curtea Veche, 2011, p. 37.

⁵³ Dumitru Găzdaru (1897-1991), absolvent al Seminarului de Teologie și al Facultății de Litere și Filosofie din Iași. A fost asistentul prof. Al. Philippide și șeful catedrei de limbi și literaturi neolatine din cadrul Facultății de Litere și Filosofie de la Universitatea ieșeană. După septembrie 1940 a fost numit directorul Academiei Române din Roma, iar după 23 august 1944 a lucrat la Vatican și la Institutul de Filologie Romanică din capitala Italiei. Emigrat în Argentina, a fost profesor la Universitatea Catolică din Buenos Aires (cf. Mihai Pelin, *Opisul emigrației române*, p. 137).

⁵⁴ *Ibidem*, p. 163; Florin Manolescu, *Enciclopedia exilului literar românesc 1945-1989*, București, Editura Compania, 2003, p. 379. Revista „Meșterul Manole” a fost fondată de Vintilă Horia împreună cu Ovid Caledoni, Coca Farago, Mihai Beniuc, Ștefan Baciu, Ioan I. Mirea și Miron Suru (*Ibidem*, p. 64, 499). În documentele Securității se subliniază, fără nici un temei, întemeierea „revistei legionare Meșterul Manole” (ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079, f. 4).

⁵⁵ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079/1, f. 191; Pompiliu Crăciunescu, *op. cit.*, p. 58.

⁵⁶ Marilena Rotaru, *op. cit.*, p. 4.

⁵⁷ Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 378; Pompiliu Crăciunescu, *op. cit.*, p. 37-39.

⁵⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079/1, f. 191, 196.

⁵⁹ Gheorghe Buzatu, Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *Radiografia dreptei românești (1927-1941)*, București, Editura FF Pres, 1996, p. 272-274; Mihai Pelin, *Opisul emigrației române*, p. 144.

⁶⁰ *Vezi Mărturia despre Legiune. Patruzeci de ani de la întemeierea Mișcării Legionare (1927-1967)*, Rio de Janeiro, Editura Dacia, 1967, p. 256.

eticheta de „legionar” era foarte ușor transferată și asupra unor publiciști din exil, care nu erau încadrați în Mișcarea Legionară⁶¹. De exemplu, la 8 mai 1949, ca redactor al revistei „România”, V. Horia a susținut un discurs privind semnificația monarhiei în istoria României cu prilejul inaugurării Căminului „Regina Maria” din Buenos Aires, ridicat în urma donațiilor Principesei Ileana și destinat refugiaților politici români. În documentele Securității, în mod cu totul exagerat, toți membrii emigrației române erau suspectați de legionarism, căminul respectiv era considerat „legionar”, iar Principesa Ileana „o nouă adeptă a Mișcării Legionare”⁶². În cadrul activității anticomuniste a exilului românesc, V. Horia contribuie la constituirea „Asociației Românilor Liberi” din Argentina, iar în condițiile afilierii la „Liga Românilor Liberi”, a devenit vice-președintele acestui organism. În 1953, primește o bursă din partea Institutului de Studii Hispanice revenind în Europa și stabilindu-se în Spania, unde a luat contact cu alte asociații ale exilului românesc. După ce a obținut doctoratul în drept la Universitatea din Valladolid, V. Horia a predat jurnalism la Facultatea de Științe ale Informației a Universității Complutense din Madrid (din 1966), și a fost profesor de literatură universală la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Alcalá de Henares. A avut o intensă activitate publicistică în revistele exilului românesc din Spania, a susținut conferințe la radio și a scris articole în presa franchistă pe tema comunizării Europei de Est și a pericolului comunist⁶³. Trebuie consemnat că V. Horia a colaborat și la unele publicații editate de emigrația legionară din Spania („Carpații”⁶⁴; „Libertatea”⁶⁵; „Fapta”⁶⁶ ori „Țara și Exilul”⁶⁷ – buletinul informativ

⁶¹ Este cazul lui Ștefan Baciu, fost socialist. Secretar de redacție la „Gândirea”, Ștefan Baciu a fost concediat de Nichifor Crainic în momentul în care a aflat că este membru al Partidului Social Democrat (Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 64).

⁶² ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079/1, f. 192, 196. Căminul „Regina Maria” a fost înființat de principesa Ileana care, după stabilirea ei în Boston și construirea unei mănăstiri ortodoxe la Ellwood City, l-a așezat sub jurisdicția Episcopiei Române din America și Canada, păstorită de episcopul Valerian Trifa. În consecință, Securitatea a suspectat-o pe principesa Ileana (călugărită cu numele monahal de maica Alexandra) că ar fi convertită la „legionarism” (Mihai Pelin, *Opisul emigrației române*, p. 170-171).

⁶³ Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 378.

⁶⁴ Redactorul șef al revistei „Carpații” era Traian Popescu, comandant legionar (*Mărturii despre Legiune. Patruzeci de ani de la întemeierea Mișcării Legionare (1927-1967)*, Rio de Janeiro, Editura Dacia, 1967, p. 265).

⁶⁵ Fondată în 1952, „Libertatea” de la Madrid continua revista editată de protopopul Ion Moța (tatăl lui Ionel Moța). Apărea sub direcția lui Vasile Iasinschi, comandant legionar, fost ministru al Muncii și al Ocrotirilor Sociale în timpul statului național legionar, iar din comitetul de redacție făceau parte prof. Ion Protopopescu, dr. Crișu Axente, prof. Vladimir Petrovici, prof. George Uscătescu, prof. dr. Aurel Răuță și prof. Ciril Popovici (*Mărturii despre Legiune*, p. 264).

⁶⁶ Revista „Fapta” (1956), care se intitula „Foaie de luptă românească pentru ziua de azi și de mâine” era considerată continuatoarea revistei „Libertatea”. Comitetul de redacție era format de Horia Stamatu, Pavel Costin Deleanu și D. C. Amzăr (Eva Behring, *Scritori români din exil (1945-1989). O perspectivă istorico-literară*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2001, p. 61-62).

⁶⁷ „Țara și Exilul” era editată de un colectiv condus de Gh. Costea, comandant legionar și era

al românilor din Spania), a conferențiat pe teme național-creștine în cadrul unor societăți culturale care aveau tangență cu refugiații legionari, a frecventat cercuri ale unor foști legionari, retrași din Mișcare după sfârșitul războiului (George Uscătescu, Aurelio Răuță, Alexandru Randa, Horia Cosmovici⁶⁸ ș.a.). Totodată, în paginile revistei „Destin”, unde V. Horia a deținut funcția de redactor până în 1969⁶⁹, scriau alți legionari sau foști legionari. Deși nu făcuse parte din Legiune nici înainte și nici după război, considerăm că astfel de colaborări la publicațiile legionarilor din exil – desigur exagerate în notele informative scrise de agenții Securității din străinătate⁷⁰ – l-au plasat, inevitabil, în vizorul Securității pe V. Horia și au determinat etichetarea acestuia ca legionar⁷¹.

În realitate, activitatea publicistică a exilului românesc din Spania era dominată de emigrația legionară de factură simistă. În Spania postbelică, regimul lui Franco a dovedit multă înțelegere pentru românii refugiați din calea comunismului. Experiență tragică a războiului civil din Spania și pericolul comunist remanent, faima de luptători anticomuniști consecvenți a legionarilor, faptul că Mișcarea Legionară sprijinise fără rezerve tabăra naționalistă, iar Ion. I. Moța și Vasile Marin muriseră la Majadahonda, au determinat autoritățile franchiste să acorde azil politic și chiar sprijin material pribegilor români. Dacă reevaluăm situația politică incertă din Italia unde stânga și comuniștii erau în plină ofensivă, dacă realizăm atmosfera marxistă creată de mediile intelectuale de stânga din Franța față de refugiații anticomuniști și greutățile economice din Germania de Vest, de dinaintea aplicării Planului Marshal, pentru anticomuniști și pentru legionari, în special, în primii ani postbelici, Spania era considerată cea mai sigură țară europeană.

Pentru deslușirea justă a stării de spirit și a relațiilor cultural-politice stabilite între refugiații români din Spania, dar și a relațiile lor cu autoritățile franchiste este necesară o succintă trecere în revistă a situației Mișcării legionare din exil. Totodată, pentru a surprinde personalitatea și activitatea publicistică a lui Vintilă Horia în cadrul exilului, în general, și în perioada șederii sale în Spania, în special, avem nevoie de explicații suplimentare asupra raporturilor efective ale acestuia cu unii membri ai Legiunii. În fapt, „decriptarea” corectă a acestor aspecte „demontează” percepția eronată a Securității privind „afilierea” lui V. Horia la grupul simist.

Trebuie precizat că legionarii au reprezentat un contingent important al exilului, structurat pe principii anticomuniste și național-creștine, dispus la acțiuni periculoase, unele chiar utopice, împotriva regimului de ocupație din România. Încă din timpul prizonieratului german au intervenit, însă, unele disensiuni între Horia Sima, comandantul Mișcării Legionare și o serie de lideri din eșalonul superior de conducere

---

considerată „organ oficial al Mișcării Legionare”.

⁶⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079/1, f. 192.

⁶⁹ B. I. R. E., nr. 835, 1 iunie 1985, p. 6.

⁷⁰ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151 079/1, f. 4; Mihai Pelin, *Opisul emigrației române*, p. 163.

⁷¹ *Ibidem*.

al Legiunii care, mai cu seamă după 1944-1945, s-au adâncit, devenind ireconciliabile odată cu Hotărârea de la Erding (1954). În contextul actului de la 23 august 1944 și al formării Guvernului de la Viena, pe fondul refuzului unor lideri legionari de a sprijini inițiativa și efortul lui Horia Sima în a continua lupta anticomunistă și antisovietică s-au conturat cele două grupuri divergente. În grupul care l-a urmat pe Horia Sima menționăm pe Corneliu Georgescu, Vasile Iașinschi, Grigore Manoilescu, prințul Mihail Sturdza, Ilie Vlad Sturdza, N. S. Govora, Traian Borobaru, Ilie Smultea, Gh. Costea, Traian Popescu, Mircea Dimitriu, Faust Brădescu, Dumitru Leontieș, Vasile Posteuca, Octavian Roșu, Vasile Carâp, Traian Golea ș. a. Din această grupare s-au selectat echipele de luptători anticomuniști, parașutate în țară în anii 1944 și 1945 (prof. C. Stoicănescu, N. Petrașcu, Ovidiu Găină, Constantin Opreșan, Filon Verca, Petru Gheorgheoni, Vică Negulescu, Pavel Grimalschi, Radu Șutu, Ilie Colhon ș. a.), dar și mai târziu (Eugen Teodorescu, Andrei Decebal Corneliu sau echipa Tănase-Golea-Samoilă)⁷². Contradicțiile au apărut în prizonieratul german și au evoluat latent până în martie 1954 când, pe fondul divergențelor dintre Sima și Iașinschi, o serie de lideri îl dezavuează pe H. Sima. Din acest moment, emigrația legionară s-a scindat, inițial, în două tabere principale: simiști și antisimiști.

Legionarii din fracțiunea antisimită se revendicau drept adeverații depozitari ai principiilor fondatoare național-creștine enunțate de Corneliu Codreanu și se autointitulau „codreniști”, acceptând la conducere „triumviratul” compus din Ilie Gârneață, Vasile Iașinschi și Constantin Papanace. Din acest grup amintim pe Mille Lefter, Radu Budișteanu, Virgil Ionescu, Viorel Trifa, Vasile Boldeanu, Nicolae Arnăutu, Duiliu Sfințescu, Nicolae Horodniceanu, Horia Cosmovici, Virgil Mihăilescu,

---

⁷² Gheorghe Buzatu, Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *op. cit.*, p. 269-275, 325; Horia Sima, *Guvernul Național Român de la Viena, passim*; Idem, *Pentru ce am pierdut Războiul din Răsărit și am căzut în robia comunistă*, extras din „Buletinul Comitetului Național Româno-American”, 20 aprilie 1972; supliment „Gazeta de Vest”, septembrie 1995; Idem, *Tehnica de luptă contra comunismului*, München, 1979; Idem, *Ce este comunismul?*, Madrid, Editura Dacia, 1972; ed. a II-a – Timișoara, Editura Gordian, 1994; Faust Brădescu, *Guvernul de la Viena. Continuarea statului român național-legionar, passim*; Filon Verca, *Parașutați în România vândută, Mișcarea de rezistență 1944-1948*, Timișoara, Editura Gordian, 1993, *passim*; Idem, *Dreptul la adevăr. Contribuția Mișcării Legionare la lupta de rezistență împotriva comunismului*, vol. I, Caransebeș, Editura Ionescu, 1999, p. 94 și urm.; Ovidiu Găină (Stan M. Popescu), *Lupta legionarilor împotriva invaziei sovietice în Bucovina*, Buenos Aires, Editura Myrna, 2002; Dorin Dobrinu, «Guvernul Național Român» de la Viena (1944-1945), în AIIAX, XXXVIII, 2001, p. 155-169; Idem, *Un „23 august invers”. Tentativa de readucere a României în Axă (toamna 1944 – primăvara 1945)*, în „Anuarul Institutului de Istorie Recentă”, vol. II, 2003, Editura Polirom, Iași, 2004, p. 281-289; Mircea Tănase, *Eroii nimănui. Agenți parașutați în timpul și după cel de-al Doilea Război Mondial*, București, Editura Militară, 2010, p. 165-178; Carlos Cabalero Jurado, Richard Landwehr, *Armata Națională Română a Guvernului de la Viena*, Bacău, Editura Vicovia, 2008, p. 92 și urm.; Günter Klein, *Începuturile rezistenței antisovietice în România – 23 august 1944-6 martie 1945*, în 6 martie 1945. *Începuturile comunizării României*, București, Editura Enciclopedică, 1995, p. 295-311.

dr. Apostolescu, Gheorghe Racovenu, Petre Vălimăreanu, Ion Cușa, Iancu Fleșeriu, Nicu Caranica.

Un alt grup de legionari provenit din intelectualii Mișcării, s-a distanțat de cele două tabere formând aripa moderată sau independentă, activând doar pe tărâm cultural, literar, publicistic, religios, lăsând sub tăcere trecutul legionar sau chiar desolidarizându-se public și zgomotos de Legiune (cazul lui Emil Cioran⁷³ sau al episcopului Valerian Trifa⁷⁴). În acest nucleu menționăm pe Dimitrie Găzdaru, Aron Cotruș, Pavel Costin Deleanu, Vasile Boldeanu, Aurel Răuță, George Uscătescu, Eugen Coșeriu, Paul Miron, Remus Tzincoca, Theodor Cazaban și, nu în ultimul rând, Mircea Eliade). La acest grup care cultiva sentimente anticomuniste puternice, exprimate direct sau discret-camuflete în publicațiile exilului s-au atașat și alți refugiați români fără apartenență legionară explicită: Ion V. Emilian (fost cuzist), Octavian Vuia, Mihai Niculescu, I. D. Coterlan, Leontin Constantinescu.

Atitudinea anticomunistă afișată în Italia⁷⁵ și Argentina⁷⁶ de V. Horia, faptul că activa în proximitatea legionarilor din Spania, considerați de regimul de la București cei mai periculoși⁷⁷, au determinat Securitatea să ia măsuri speciale împotriva lui. Activitatea publicistică desfășurată în paginile unor reviste editate de emigrația legionară și relațiile științifice cu diverse entități culturale din exil⁷⁸, care erau înființate sau conduse de foști membri ai Mișcării Legionare, păreau să confirme ipoteza activității legionare desfășurate de V. Horia, lansată inițial de Siguranța în anii '40 și preluată mai târziu de Securitate. Într-adevăr, Vintilă Horia a colaborat în mai multe reviste, asociații, institute, dar acestea exprimau vocea și spiritul exilului românesc în integralitatea lui, nicidecum poziția Mișcării Legionare, socotită prea intransigentă, „depășită” și „sectară” de majoritatea emigrației române. De altfel, nu mai exista o Mișcare Legionară unitară, ci o organizație afectată de grave disensiuni interne alimentate chiar de Securitate prin agenții săi de

---

⁷³ Vezi Emil Cioran, *Țara mea*, București, Editura Humanitas, 1996 (ediția originală, *Mon pays*, Editura Galimard, Paris, 1949).

⁷⁴ Într-o scrisoare polemică adresată prof. Găzdaru, arhimandritul Ștefan Lucaciu a intervenit în conflictul declanșat în cadrul Episcopiei Române din America și a combătut, din punct de vedere legal, dogmatic și moral, dreptul lui Valerian Trifa de a ocupa scaunul episcopal. Cunoscând trecutul legionar al studentului teolog Viorel Trifa și că îndeplinise funcția de președinte al Uniunii Naționale a Studenților Creștini din România (UNSCR), arhimandritul Ștefan Lucaciu scrie că „de la începuturile studiilor universitare, a aparținut politic unei mișcări anticomuniste, al cărei scop final era primenirea morală a Neamului”, dar se arată, totodată, contrariat de „lepădarea publică” a acestuia față de Mișcarea Legionară, care „a dat nenumărați eroi și mucenici pentru cauza românească și creștină” (cf. *Scrisoare deschisă D-lui Dimitrie Găzdaru, Profesor la Universitatea din Buenos Aires, Aliance Ohio*, Editura Autorului, 1 septembrie 1957, p. 22).

⁷⁵ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079/1, f. 191.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 195-196.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 220; Mihai Pelin, *Opisul emigrației politice*, p. 163; Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 379-381.

⁷⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079/1, f. 191-192.

influență (Pamfil Șeicaru⁷⁹ sau Traian Boeru⁸⁰). Totodată, V. Horia nu a operat niciodată cu dublă măsură în aprecierea unora sau altora și nu a legat prietenii ori colaborări științifice pe considerente politice. Îl descoperim pe V. Horia ca vicepreședinte și secund al lui M. Fărcășanu (liberal) în cadrul Asociației Românilor Liberi, îl identificăm pe V. Horia ca autor al volumului „Antologia poezilor români din exil” (Salamanca, 1950), care cuprinde versuri semnate de Valeriu Anghel (Vasile Voiculescu), Ștefan Baciu (social-democrat), N. I. Herescu, Constantin Virgil Gheorghiu și Al. Gregorian (apropiați ai regimului Antonescu); Aron Cotruș, N. S. Govora, Nicu Caranica și Vasile Posteuca (legionari sau foști legionari). Ca membru în comitetul de redacție al revistei „Destin”, îl regăsim pe V. Horia în anturajul lui George Uscătescu, Aurel Răuță și Horia Stamatu, publicând materialele trimise de Grigore Gafencu (țărănist), N. P. Comnen și M. Fărcășanu (liberali), Ștefan Baciu (social-democrat), Constantin Amăriuței (fost comunist), Virgil Ierunca, C. I. Popovici, Octavian Vuia (fără culoare politică), Pavel Costin-Deleanu, Nicu Caranica, Gh. Racoveanu, Ion Cușa, N. Manzatti, Crișu Axente, M. Fotin Enescu (foști legionari) ș.a. Prin urmare, trebuie subliniat că în cadrul activităților culturale, științifice și publicistice, deosebiri de vederi dintre aceste grupuri, faptul că fuseseră raliați unor formațiuni politice diferite, nu au constituit un impediment. De altfel, revista „Destin”, cu subtitlul „Revistă de cultură românească” reprezenta exilul românesc în miniatură, înglobând în comitetul de redacție și în sumar aproape toate „culorile” și orientările politice din interbelicul românesc. Dacă în plan politic încercările de unificare a exilului anticomunist au dat greș, sub aspect cultural-publicistic, revista „Destin” a încercat și reușit, într-o anumită măsură, să imprime tematic emigrației române un caracter general-unitar, reprezentând un model de colaborare între publiciști cu orientări politice divergente, iar Vintilă Horia și-a asumat fără rezerve acest proiect. Deși biografia și activitatea culturală a lui V. Horia ar fi impus o nuanțare decentă, Securitatea a cultivat asiduu imaginea legionarului activ și periculos, camuflat în spatele activităților culturale. Bucureștii au dat curs unor informații fanteziste trimise de agenții săi care activau în cadrul exilului românesc, fără a întreprinde alte cercetări și verificări. De exemplu, o notă informativă semnată de Constanța Olariu, agentă infiltrată de Securitate în emigrația română de la Paris, îl „denunța” pe Vintilă Horia ca un legionar moderat raliat,

---

⁷⁹ Dinu Zamfirescu, *op. cit.*, p. 93 și urm.

⁸⁰ Traian Boeru a devenit agent al Securității după ce acesta fusese izolat de majoritatea legionarilor și în special de aripa simistă, din cauza rolului sinistru avut de acesta în cazul asasinării lui Nicolae Iorga și a prof. Virgil Madgearu, dar și a incorectitudinii acestuia (însușirea unor fonduri bănești). În diverse cercuri și față de mai multe persoane care aveau legături cu Securitatea, Traian Boeru și-a manifestat repetat disponibilitatea de a intra în contact cu Securitatea. În cele din urmă, Traian Boeru a devenit agent al serviciilor românești de informații, cu misiunea de supravegherea grupurilor legionare din Apus și de a „torpila” orice inițiativă de reconciliere și reunificare a facțiunilor legionare. În dosarele Securității, îl identificăm pe Tr. Boeru după mai multe nume conspirative: „Iorgu”, „Pascu”, „Raul” (vezi ACNSAS, fond SIE, dosar 1014/ vol. 1-5).

mai apoi, grupării intransigente simiste, după „schisma” legionarilor din exil⁸¹. În consecință, o notă internă a Securității din 3 martie 1960, relatează că în evidențele serviciului, Vintilă Horia figura ca legionar, care „a dus și duce intensă activitate legionară, fiind un adept al lui Horia Sima”. Totodată, trebuie precizat că percepția ostilă a organelor de Securitate față de V. Horia s-a conturat pe baza informațiilor distorsionate din dosarul întocmit de DGP în 1943, fiind întărită și de declararea lui V. Horia drept „dușman al poporului” prin sentința Tribunalului Poporului din 11 februarie 1946. Prin urmare, în ianuarie 1961, când cazul Vintilă Horia recomanda o atenție specială, în Hotărârea de deschidere a dosarului de urmărire pe țară emisă de Securitate la 27 ianuarie 1961, la rubrica privind apartenența politică, trecută și prezentă, se consemna că Vintilă Horia „a fost și este legionar”⁸². După o succintă trecere în revistă a biografiei „legionare și anticomuniste” a „numitului Vintilă Horia”, ofițerul însărcinat cu întocmirea dosarului concluziona că: „trădătorul de patrie Caftangioglu Vintilă desfășoară în străinătate o intensă activitate de defăimare și ponegrire a statului nostru democrat popular, atât în presa occidentală cât și prin romanele cu caracter reacționar, antidemocratic și anticomunist pe care le publică în străinătate”⁸³. Totodată, în documentul Securității era menționat că „în baza materialelor verificate și neîndoielnice anexate, care dovedesc activitatea contrarevoluționară împotriva Republicii Populare Române” se propune întocmirea dosarului, cu scopul „de a stabili și documenta activitatea desfășurată în străinătate de Vintilă Caftangioglu împotriva statului nostru”, iar Vintilă Horia „urmează a fi trecut în evidența informativă ca trădător de patrie”⁸⁴. După cum subliniam mai sus, momentul deschiderii dosarului de urmărire pe țară nu fusese întâmplător ales, ci corespundea interesului deosebit manifestat de Securitate față de activitatea publicistică și literară derulată de Vintilă Horia în exil și după consumarea „scandalului Goncourt”, inițiat, de altfel, de regimul de la București pentru discreditarea scriitorului.

În noiembrie 1960, juriul Academiei Goncourt a hotărât premiarea scriitorului român Vintilă Horia pentru romanul său „Dumnezeu s-a născut în exil”, publicat la Editura Fayard din Paris. Tema centrală a cărții era condiția solitară a expatriatului, condamnat în țară și neînțeles în exil. Autorul realiza o „ficțiune realistă”, o paralelă alegorică între soarta lui Ovidius, marele exilat de la Tomis, și destinul pribegilor români, nevoiți să-și părăsească țara ocupată și comunizată de sovietici⁸⁵. Ostracizat pe țărmul Pontului Euxin de Octavian Augustus, poetul trăiește drama exilului cu nostalgia

⁸¹ Mihai Pelin, *Opisul emigrației române*, p. 163.

⁸² ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079/1, f. 4.

⁸³ *Ibidem*, f. 5.

⁸⁴ *Ibidem*, f. 6.

⁸⁵ Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 381; Nicolae Florescu, *op. cit.*, p. 108-111; Mihai Pelin, *Opisul emigrației politice*, p. 164; Theodor Cazaban, *Captiv în lumea liberă, Theodor Cazaban în dialog cu Cristian Bădiliță*, Cluj, Editura Echinoc, 2002, p. 122; Eva Behring, *op. cit.*, p. 76 și urm.

Cetății Eterne, dar, în contact cu geții barbari are presentimentul nașterii unei noi religii învăluite în misterul inițiativ al iubirii aproapelui și a absolutului divin⁸⁶. Natura sălbatică a Dobrogei la început de mileniu, frigul iernilor pontice, imaginea fioroasă a getodacilor, toate inconvenientele unui exil nedrept, îi impun poetului un alt tip de abordare și înțelegere a propriului destin, revelat în raport cu valoarea mistică și creatoare a exilului⁸⁷. Drama trăită de Ovidiu la Tomis, surprinsă ca efect al măsurilor opresive dictate de un regim politic injust, conduce inevitabil la responsabilizarea tuturor „cezarilor” și a sistemelor autoritare care-i definesc, indiferent de timp și spațiu⁸⁸. Aluzia la totalitarism și la regimurile opresive impuse de „cezarii” comuniști era evidentă, iar cartea lui Vintilă Horia – care prezenta metaforic drama deșăratului român nevoit să aleagă exilul, deși întreaga lui ființă rămăsese ancorată spiritual în pământul țării⁸⁹ – a fost considerată de emigrația română un adevărat manifest-program al exilului, cu rolul de a sensibiliza opinia publică occidentală față de tragedia României comunizate.

Inevitabil, cartea lui Vintilă Horia a atras atenția Partidului și Securității, fiind apreciată ca „denigratoare” și „dușmănoasă”⁹⁰. În opinia Bucureștilor, astfel de cărți „nocive” reprezentau atacuri „mârșave” la adresa „democrației populare” și aveau rolul de a face jocul „imperialiștilor”, deformând „imaginea României în lume”⁹¹. Pentru a contracara atmosfera ostilă creată regimului prin publicarea cărții lui V. Horia, Securitatea a conceput un plan de discreditare a autorului. Ziarul „Glasul patriei” – organ de presă al Securității, inițiat în 1955 și destinat emigrației române⁹² – îl denunța pe V. Horia ca „fost colaborator” la „Porunca Vremii” și „Sfarmă Piatră”⁹³. Referitor la romanul „Dumnezeu s-a născut în exil”, „ziaristul” de la „Glasul patriei” era de părere că autorul „fabulează delirant combinându-i pe Nietzsche și Căpitanul [...] în stil legionar”⁹⁴. Citită și interpretată în cheie reducionista-proletcultistă, cartea lui Vintilă

⁸⁶ Mihai Pelin, *Opisul emigrației politice*, p. 164.

⁸⁷ Pompiliu Crăciunescu, *op. cit.*, p. 71 și um.

⁸⁸ Marilena Rotaru, *op. cit.*, p. 218. Autoarea citează opinia criticului belgian François Weyergans, un exeget recunoscut al operei lui Vintilă Horia: „Există un stil Vintilă Horia. Confesiunea lui Ovidiu se adaugă durerosului protest pe care mii de exilați, victime ale imperiului și ale noțiunii de imperiu, îl strigă în toată lumea, de când există oameni”.

⁸⁹ Nicolae Florescu, *op. cit.*, p. 106-107.

⁹⁰ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079/1, f. 6.

⁹¹ *Ibidem*, f. 196.

⁹² Organ al Comitetului Român pentru Repatriere, ziarul „Glasul patriei” a fost înființat de Securitate după modelul revistei sovietice „Golos Rodini”, editată din aprilie 1955 în URSS de „Comitetul pentru relații cu compatrioții din străinătate. „Glasul patriei” a fost editat în Berlinul de Est (Pankow), iar primul număr al revistei apare la 10 decembrie 1955. În noiembrie 1972, ziarul va fi denumit „Tribuna României”, organ de presă al Asociației „România”. Între decembrie 1955 și septembrie 1972, „Glasul patriei” a apărut an de an, de trei ori pe lună, însumând 606 numere (Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 349-355).

⁹³ „Glasul patriei”, nr. 23, din 10 august 1960, p. 2, *apud* Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 379.

⁹⁴ *Ibidem*.

Horia părea mistică și purtătoare de mesaj legionar, „expertiză” care a declanșat operațiunea de compromitere și izolare a scriitorului „cripto-legionar”. Semnificativă este implicarea serviciilor speciale sovietice în cazul Vintilă Horia, întrucât în iunie 1960 radio Moscova a semnalat succesul editorial al cărții, faptul că V. Horia „s-a umplut de bani”, demascându-l, totodată, ca „agent american, spaniol și al Vaticanului”⁹⁵. În acel moment, V. Horia se afla în vacanță la Santander cu familia, iar anunțul de la radio Moscova demonstra că sovieticii, informați probabil de Securitatea română, știau cu exactitate locul unde își petrece vacanța scriitorul⁹⁶. Prin urmare, supravegherea era strict organizată și toate deplasările lui V. Horia erau monitorizate de serviciile secrete românești și sovietice. Acest amănunt indică interesul special al sovieticilor pentru un refugiat român anticomunist și sugerează posibila coordonarea sovietică a operațiunii de discreditare a scriitorului, pusă în scenă de Securitate. În contextul evoluțiilor ulterioare, intervenția radiodifuzată moscovită (iunie 1960) și articolul din „Glasul patriei” (august 1960) prefigurau *l’Affaire Goncourt* și drama trăită de Vintilă Horia în noiembrie, același an.

După ce Academia Goncourt l-a premiat pe V. Horia și a făcut publică decizia, Securitatea a încercat contactarea scriitorului. Într-o scrisoare trimisă lui Leontin Constantinescu, în Spania, la 14 ianuarie 1961, Vintilă Horia constata că „Franța și presa ei sunt două lucruri care au foarte puțin în comun”. Reconstituind „afacerea Vintilă Horia”, acesta evoca evenimentele în care fusese implicat și apoi „executat” de Securitate și acoliții ei din presa franceză: „În ziua de 21 noiembrie, în după-masa în care Fayard îmi dădea un cocktail la sediul Editurii, imediat după obținerea premiului Goncourt, s-a apropiat de mine un francez și mi-a propus să merg cu el să mă fotografiez cu consilierul de presă R. P. R., chiar la sediul legației. Bineînțeles, am refuzat net și destul de violent trimitându-l la plimbare. O săptămână după aceasta, „L’Humanité” își începea atacul contra mea, comentând câteva fraze, separate din context și culese cu mare greutate din articolele publicate de mine de acum douăzeci și cinci de ani”⁹⁷. În interviul acordat de scriitor Marilenei Rotaru, V. Horia reia acest episod, precizând că a refuzat invitația ambasadorului R. P. R. cu gândul la prietenii săi din temnițele regimului comunist, care ar fi interpretat acest gest drept o extremă lașitate: „Am avut un ajutor din țară care m-a împiedicat să fac acest gest de lașitate, nu știu, parcă sufletul țării m-a oprit să merg acolo. A doua zi, ziarul „L’Humanité” îmi dedica un număr întreg în care eram fascist, nazist, legionar, antisemit”⁹⁸. Încercarea de contactare a scriitorului de către oficialii români din capitala Franței este confirmată și de Th. Cazaban, care vine cu noi amănunte: un ziarist

---

⁹⁵ Marilena Rotaru, *op. cit.*, p. 63.

⁹⁶ *Ibidem*.

⁹⁷ Nicolae Florescu, *op. cit.*, p. 1008-111; Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 380.

⁹⁸ Marilena Rotaru, *op. cit.*, p. 66.

francez, membru al Partidului Comunist Francez, l-a invitat pe V. Horia la o discuție cu ambasadorul R. P. R., care se afla într-un salon alăturat împreună cu un distins om de cultură român. V. Horia a refuzat contactul cu diplomatul M. Bălănescu și cu M. Ralea, pentru că el era omul de cultură venit din țară. Peste o săptămână a apărut primul articol din „L’Humanité” prin care V. Horia era denunțat opiniei publice franceze ca „fascist”, „antidemocrat” și chiar „anti-francez”⁹⁹. Urmărind articolele din presa franceză constatăm că pasaje întregi din sentința Tribunalului Popoului din februarie 1946 erau reproduse în paginile cotidianului Partidului Comunist Francez, fapt care demonstrează că Securitatea a furnizat materialul existent în arhiva Ministerului de Justiție de la București și că Serge Zeyions (redactorul care s-a ocupat de campania de presă anti-Vintilă Horia) nu a mai catadicsit sa-l prelucreze. După cinci zile de „demascări” în presa franceză, V. Horia a anunțat că renunță la Premiul Goncourt, fiind primul caz de renunțare din 1903, de când Academia Goncourt acorda acest premiu pentru literatură. La București, ziarul „Scânteia” relatează cu lux de amănunte și satisfacție nedisimulată drama trăită la Paris de Vintilă Horia¹⁰⁰. Potrivit corespondentului Agerpres din capitala Franței, care cita agenția France Press, se consemna că „Vintilă Horia este acum ținta atacurilor ziariștilor parizieni și că de la imaginea exilatului român ei sunt puși acum în fața imaginii unui publicist care a dat frâu liber sentimentelor în momentul când „fascismul și nazismul cuprindeau Europa”¹⁰¹. Anunțul din „Scânteia” consemna, totodată, atitudinea romancierului Jacques Madaule, care califică drept „deplorabil” gestul Academiei Goncourt de a promova un scriitor care în țara sa de origine s-a făcut complicele naziștilor și a politici lor rasiale, în timp ce scriitoarea Francoise Mallet-Joris declara despre V. Horia că „este un personaj odios și așa fi fericită să-i văd portretul în ziare ca arestat”¹⁰². De asemenea, era menționat un articol din „Le Figaro Littéraire” unde tentativa de decernare a Premiului Goncourt lui V. Horia era catalogată, nici mai mult nici mai puțin, ca „o josnicie care inspiră dezgust”¹⁰³.

Din păcate, nu doar presa franceză s-a arătat ostilă lui Vintilă Horia. Și unii dintre emigranții români au avut o atitudine reprobabilă. Amintim astfel interviul acordat cotidianului „Paris – Press - l’Intransigeant” de C. V. Gheorghiu (24 noiembrie 1960), în care autorul „Orei 25” „argumenta” aroganța afișată dintotdeauna de V. Horia (inclusiv în anii studenției) și legătura acestuia cu cercurile Gărzii de Fier din Spania franchistă¹⁰⁴. În „Stindardul” lui I. V. Emilian, i se aduceau acuze de plagiat. Eugen Lozovan îl soma pe

⁹⁹Theodor Cazaban, *op. cit.*, p. 123. Th. Cazaban este de părere că „dosarul era deja pregătit, din moment ce reacția a fost atât de promptă”.

¹⁰⁰ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079, f. 7.

¹⁰¹ *Ibidem.*

¹⁰² *Ibidem.*

¹⁰³ *Ibidem.*

¹⁰⁴ Marilena Rotaru, *op. cit.*, p. 225; Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 380.

Horia să recunoască „transferul” unor date și ipoteze din volumul omagial „Ovidiana”, scris de N. I. Herescu. În replică, V. Horia va răspunde cu tact și exigență lui Lozovan și „Stindardului” prin articolul „Ovidiu, un personaj de roman”, publicat în revista „Destin”(nr. 12/1962, p. 114-124)¹⁰⁵. Totodată, trebuie remarcată reacția unor personalități și publicații din exil, care au susținut cauza lui Vintilă Horia. Reținem, în acest cadru, intervențiile lui Mircea Eliade, George Uscătescu, Horia Stamatu, Paul Costin Deleanu, Nicu Caranica, Eugen Coșeriu, Romulus Boilă, Nicolae Novac, Vasile Posteuică, Virgil Ierunca, Monica Lovinescu, Șerban Voinea, Theodor Cazaban, Ovidiu Vuia, Ștefan Baci, Ion Dumitru ș. a, precum și articolele publicate în „Destin”, „Semne”, „B. I. R. E.” (Buletinul Informativ al Românilor din Exil), „La Nation Roumaine”, „Limite”, „Carpații”, „Ființa Românească”, „Cuvântul Românesc”, „America”¹⁰⁶.

Operațiunea de discreditare a lui V. Horia fusese organizată de Securitate, care a „distribuit” rolurile după „competențele” fiecăruia: Ministerul de Justiție a pus la dispoziția lui Mihai Beniuc, președintele Academiei Române, dosarul procesului lui Vintilă Horia din februarie 1946, iar acesta s-a ocupat de selectarea articolelor semnate de V. Horia în „Gândirea” și „Sfarmă Piatră”, care trebuiau să argumenteze punctual rechizitoriul și sentința Tribunalului Poporului; Mihai Ralea a dus dosarul la Paris¹⁰⁷, iar M. Bălănescu¹⁰⁸, ambasadorul R. P. R. la Paris, prin relațiile speciale cultivate din timp

¹⁰⁵ Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 381.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 380-385; Marilena Rotaru, *op. cit.*, p. 220-227; Th. Cazaban, *op. cit.*, p. 121-124; Pompiliu Crăciunescu, *op. cit.*, p. 72 și urm; Nicolae Florescu, *op. cit.*, 107 și urm;

¹⁰⁷ Marilena Rotaru, *op. cit.*, p. 223-224; Th. Cazaban, *op. cit.*, p. 121-123.

¹⁰⁸ Născut la 29 aprilie 1910 la Roman, Bălănescu Mircea (în realitate, Eugen Bendel) a urmat liceul la Botoșani, apoi în 1929 a plecat în Franța unde a frecventat timp de doi ani cursurile Facultății de Medicină din Paris. Trebuie menționat că încă din anii de liceu, Eugen Bendel a intrat în UTC, făcând parte din aceeași celulă cu Lucian Goldmann, viitor prof. univ. în Franța și teoretician al marxismului, Hermina Marcusohn (viitoare Tismanețchi, deci mama lui Vladimir Tismăneanu), cu sora acesteia Bianca Marcusohn (care și-a schimbat numele în Cristina Luca) și cu Ana Grossman, ulterior Ana Toma. În 1931, a revenit în țară și a urmat în continuare Facultatea de Medicină din București, secția farmaceutică. A activat în cadrul Asociației generale a studenților evrei din România, iar în anul 1932 a fost primit în rândul membrilor P. C. R. În 1934, farmacistul Eugen Bendel a fost arestat de Siguranță bucureșteană pentru activitate comunistă și trimis la Chestura de poliție Botoșani. Anchetat de Biroul de Siguranță din localitate i s-a întocmit rechizitoriul și a fost trimis în judecată. A fost condamnat și a executat șase luni de închisoare. În 1935, îl identificăm pe lista membrilor fondatori al „Ligii contra prejudecăților”, scriind articole cu pseudonimul Mircea Bălănescu în reviste de stânga și în „Orizont”, publicația oficială a Ligii (Fl. Dragne, *Cu privire la organizațiile de masă create, conduse sau îndrumate de PCR*, în „Analele Institutului de Istorie a Partidului de pe lângă CC al PMR”, București, nr. 6/1964, p. 115-133; Gh. Ioniță, *Liga contra prejudecăților, organizație de masă legală condusă de PCR*, în „Analele Institutului de Istorie a Partidului de pe lângă CC al PMR”, București, 1971, p. 79; Idem, *Pentru Front Popular Antifascist în România. Organizații democratice legale create, conduse sau aflate sub influența PCR (1935-1938)*, București, 1971, p. 78-81). A făcut parte, de asemenea, și din Asociația „Amicii URSS” (Gh. Ioniță, *Pentru Front Popular Antifascist în România*, p. 79). După 1940, a fost secretarul lui Ștefan Foriș, răspunzând de organizarea curierilor, iar în 1943 a activat în cadrul Comitetului P. C. R. Ilfov ca șef al Secției de agitație și

cu presa de stânga, l-a plasat la „L’Humanité”, „Le Figaro Littéraire”, „Les Lettres française”, „Libération”, „Combat”¹⁰⁹. În acel context, trebuie remarcată ostilitatea cercurilor intelectuale și ziaristice franceze, influențate categoric de ideologia comunistă, față de refugiații politici din țările estice. Pentru a consemna „iacobinismul marxist” al acestor cercuri culturale, total neinformate cu privire la tragedia trăită de popoarele europene aflate după „cortina de fier”, relatăm una din concluziile aberante ale lui Serge Zeyons, autorul seriei de articole anti-Vintilă Horia publicate de „L’Humanité”. Dovedind o ignoranță abisală – sau chiar rea credință, după cum s-a mai spus – ziaristul francez era contrariat de faptul că scriitorul emigrant V. Horia a optat pentru țările apusene și chiar din America Latină în detrimentul „raului comunist”: „În România nouă și eliberată de fascism, jurnalistul de la „Sfarmă Piatră” a preferat Argentina lui Peron și Spania lui Franco”¹¹⁰. Reflecția dubioasă a ziaristului francez dezvăluie o grilă valorică și o conștiință politică infestate/ deformate de propaganda marxistă și cominternistă, care a acționat timp îndelungat asupra mediilor intelectuale franceze. O astfel de abordare constituie o nouă dovadă privind atmosfera imposibilă creată de *gauchisti* pentru exilații din Est și pentru pribegii români anticomuniști, în special. De altfel, despre această climat *inchizitorial* de factură patologic-marxistă, sesizat la nivelul cercurilor culturale din Franța anilor ’50, ’60, relatează majoritatea „proscrișilor” din exil. Neagu Djuvara povestește întâlnirea cu comandorul Profir, as al aviației române de bombardament, ofițerul cu cele mai multe incursiuni în spațiul inamic, mai cu seamă din timpul încercuirii Stalingradului: „Avea un caiet voluminos, în care consemnase isprăvile cu adevărat extraordinare pe care le făcuse în războiul de la Răsărit. Cine ar fi publicat așa ceva în Occident în anii 1950? Frustrat, revoltat împotriva unei sorți atât de vitrege, care-l condamna la șomaj perpetuu”, comandorul

---

propagandă. După debarcarea lui Foriș din fruntea P. C. R., în aprilie 1944, și mai ales după august 1944, s-a apropiat de așa-numitul grup moscovit. În fapt, încă din 1940 a lucrat o perioadă în clandestinitate în redacția ziarului „Scânteia”, alături de Iosif Chișinevski și Leonte Răutu, iar după 23 august a devenit redactor șef adjunct la „Scânteia” și colaboratorul apropiat al lui Miron Constantinescu. Ca redactor șef adjunct la „Scânteia” se ocupa de pagina externă a ziarului, calitatea care – cel puțin în ochii Anei Pauker – îl recomanda pentru misiuni de politică externă. Epurările masive din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, nevoia de personal loial, dar și relațiile cu Ana Pauker, Chișinevski, Miron Constantinescu, Leonte Răutu, Ana Toma (care era proaspăt numită director la MAE) au contribuit la numirea lui M. Bălănescu (în 1945 renunțase oficial la numele de Eugen Bendel) ca observator al RPR la sesiunea ONU din toamna anului 1948 (ANIC, fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar 10/1948, f. 24-36 – *Raport asupra misiunii de observator al RPR la Adunarea Generală a ONU (21 septembrie-12 decembrie 1948)*). În 1949, Mircea Bălănescu a fost numit director MAE de către Ana Pauker, iar între 1956-1964 a ocupat funcția de ambasador la Paris (ACNSAS, fond SIE, dosar 54528, vol. 1, f. 3 și urm.).

¹⁰⁹ Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 179; Mihai Pelin, *Opisul emigrației române*, p. 164; ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079, f. 3, 4, 6, 7, 179; Stelian Tănase, *Vintilă Horia & Premiul Goncourt*, în „Sfera politicii”, nr. 153, noiembrie 2010, p. 18.

¹¹⁰ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079, f. 7.

Profir pierduse busola și se manifesta violent, „ajungând până la crize de delirium tremens”¹¹¹. La rândul său, Th. Cazaban identifică un veritabil „terorismul intelectual” al stângii franceze, care reacționează „pavlovian” la stimuli ideologici precum „fascism”, „dreaptă”, „conservatorism”, „tradiții”, „creștinism”. Cazaban definește retorica stângii franceze ca un complex ideologic reactiv, eminent nociv, declanșat în baza unor etichete mai mult sau mai puțin realiste: „Ar trebui scrisă o carte întreagă pe această temă: «Jos fascismul din limbaj». Acest abuz în terminologia politică a contaminat și dezbateră literară. Epitetul de fascist nu i s-a aplicat numai lui Vintilă Horia, ci și lui Martin Heidegger, Eliade, Cioran, până și lui Dumézil, am citit”¹¹².

Operațiunile de demascare și compromitere organizate de Securitate împotriva unor personalități ale exilului românesc au fost susținute și de diplomații români din țările respective, dar și de unii ziariști subvenționați de regimul de la București. Menționăm, în acest context, acțiunea îndreptată împotriva lui Vasile Boldeanu, preot paroh la Biserica Română din Paris, (str. Jean de Beauvais), sau operațiunea coordonată împotriva episcopului Valerian Trifa. Este aceeași rețetă, același „modus operandi”¹¹³. Privind cazul Vintilă Horia, în dosarul de urmărire informativă deschis pe numele scriitorului, Securitatea explică motivul și confirmă rolul avut în discreditarea acestuia: „Animat de interese meschine, materialiste și cuprins de o ură puternică față de regimul democrat-popular din țara noastră, trădătorul de patrie Caftangioglu Vintilă Horia a pregătit un roman defăimător al R. P. R., intitulat „Dumnezeu se află în exil”. Sprijinit de cercurile reacționare din Franța, trădătorul Caftangioglu a participat cu acest roman la concursul pentru premiul *Goncourt* pe anul 1960, ce s-a ținut la Paris, juriul hotărând să-i acorde premiul. În urma acestu fapt, organele noastre au strâns materiale documentare demascatoare, privind activitatea fascistă a trădătorului de patrie Caftangioglu, ce a adus prejudicii atât țării noastre cât și altor state ce au avut de suferit de pe urma fascismului, pe care le-a pus la dispoziția presei franceze prin Ministerul Afacerilor Externe al R. P. R. Fiind publicate în presa franceză, acestea au compromis atât pe trădătorul de patrie Caftangioglu, cât și pe cei care îi acordaseră inițial premiul, punându-i în situația retragerii premiului”¹¹⁴.

---

¹¹¹ Neagu Djuvara, *Amintiri din pribegie (1948-1990)*, ediția a VIII-a, București, Editura Humanitas, 2011, p. 57.

¹¹² Theodor Cazaban, *op. cit.*, p. 122.

¹¹³ *Ibidem*.

¹¹⁴ ACNSAS, fond Informativ, dosar I 151079/1, f. 179.

VINTILĂ HORIA IN SECURITATE FILES

(Abstract)

Following the establishment of communism in Romania, some of the Romanians who remained or fled to the Western countries, through reactions and cultural-political activities, constituted the militant anti-communist exile. In order to neutralize the hostile actions of the popular democracy regime in the country, the Securitate implemented the so-called "active measures" within the Romanian anti-communist emigration. Vintilă Horia case is an example of the attitude of the communist regime in Bucharest towards the "reactionary forces from outside", reflecting a "classic" operation of discrediting and isolating a personality from exile.